

Wetsvoorstel verduidelijking burgerschapsopdracht in het funderend onderwijs

Reactie Coöperatie Leren voor Morgen d.d. 3 juli 2018

ARTIKEL I. WIJZIGING VAN DE WET OP HET PRIMAIR ONDERWIJS

Artikel 8, derde lid, van de Wet op het primair onderwijs wordt vervangen door:

3. Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:

a. het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens *tezamen met de daarbij horende verantwoordelijkheid als wereldburger*; en

b. het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan *de duurzame ontwikkeling van de Nederlandse democratische samenleving*.

3a. Het bevoegd gezag draagt zorg voor een cultuur waarin alle bij het aanbieden van onderwijs betrokken personen in hun uitingen handelen in overeenstemming met de waarden, bedoeld in het derde lid, onderdeel a, en creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met deze waarden.

De Coöperatie Leren voor Morgen zet zich in voor de verduurzaming van het onderwijs, van peuter tot professional, door het verbinden van tal van organisaties, netwerken en initiatieven.

Na bestudering van de wetsteksten en de toelichting menen we dat er twee zaken ontbreken:

1. ***Wereldburgerschap***. De basiswaarden van democratie gelden niet alleen in Nederland, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden houden ook niet op bij de grens. We leven in een internationale context, zijn lid van de EU en kennen tal van multilaterale overeenkomsten. Om de uitwerking van deze universele waarden te beperken tot Nederland is een ernstige versmalling van de impact. Om het anders te stellen: bij rechten horen ook plichten, en die houden volgens diezelfde universele waarden niet op bij de Nederlandse grens.

2. **Toekomstige ontwikkelingen.** Onze maatschappij ziet zich gesteld voor uitdagingen zoals klimaatverandering en energietransitie, de circulaire economie en toenemende ongelijkheid. Alle landen van de wereld hebben de Sustainable Development Goals ondertekend, waarin we wereldwijd proberen de belangrijkste problemen wereldwijd aan te pakken. Ontwikkelingen gaan steeds sneller, en transitiedenken belangrijker. Zeker voor jonge mensen is dat oog op de toekomst belangrijk. Leerlingen zullen voorbereid moeten worden op een maatschappij die een groeiend aanpassingsvermogen vraagt. Van die veranderingen en uitdagingen zullen ze zich bewust moeten worden, om vervolgens handelingsperspectieven te leren vinden om deze uitdagingen aan te kunnen. De opdracht aan het onderwijs is niet statisch, maar dynamisch. De voorgestelde tekst zou ook geschreven kunnen zijn in 1920. Aandacht voor duurzame ontwikkeling mag anno 2018 niet ontbreken.

In dit kader is het goed om te constateren dat het ontwikkelteam Burgerschap van Curriculum.nu zowel diversiteit, globalisering als duurzaamheid benoemd heeft als 3 van de grote opdrachten waarvoor zij zich gesteld ziet.

In concreto stellen we voor:

Bij 3a.: (...) en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens tezamen met de daarbij horende verantwoordelijkheid als wereldburger;

Bij 3b: het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de duurzame ontwikkeling van de Nederlandse democratische samenleving.

NB: de voorgestelde wijzigingen zijn aangegeven voor de Wet op het Primair Onderwijs, maar gelden evenzeer voor de overige wetten die moeten worden aangepast.

Giuseppe van der Helm

Directeur Coöperatie Leren voor Morgen

Arthur van Schendelstraat 500

Utrecht

06-41600703